

Termokupllerin yapısı ve kullanımı

Termoelektrik etki

Termokupllerin eyleminden sorumlu olan etkiye **Seebeck etkisi** denir.

Eğer bir tel boyunca sıcaklık farkı var ise bu elektriksel yükün değişmesine neden olacaktır. Değişen yükün miktarı seçilen materyalin elektriksel karakteristiğine bağlıdır. Eğer farklı materyallerin iki teli tek noktada kaynatılmış ve daha sonra sıcaklığı maruz kalmış ise, iki telin açık uçları arasında gerilim farkı oluşacaktır.

Bu gerilim iki tel arasındaki sıcaklık farkına bağlıdır. Bağlantı noktasındaki sıcaklığı ölçebilmek amacıyla açık uçaki sıcaklık bilinmemelidir.

Eğer açık ucun sıcaklığı bilinmiyorsa sıcaklığı bilinen bir bölgeye (referans bağlantı noktası, genelde "soğuk bölge" olarak bilinir) kompansasyon kablolu uzatılmalıdır.

Termokupl		Maksimum sıcaklık	üst limit	Pozitif kenar	Negatif kenar
Fe-Con	J	750°C	1200°C	siyah	beyaz
Cu-Con	T	350°C	400°C	kahverengi	beyaz
NiCr-Ni	K	1200°C	1370°C	yeşil	beyaz
NiCr-Con	E	900°C	1000°C	mor	beyaz
NiCrSi-NiSi	N	1200°C	1300°C	leylak	beyaz
Pt10Rh-Pt	S	1600°C	1540°C	turuncu	beyaz
Pt13Rh-Pt	R	1600°C	1760°C	turuncu	beyaz
Pt30Rh-Pt6Rh	B	1700°C	1820°C	veri yok	beyaz

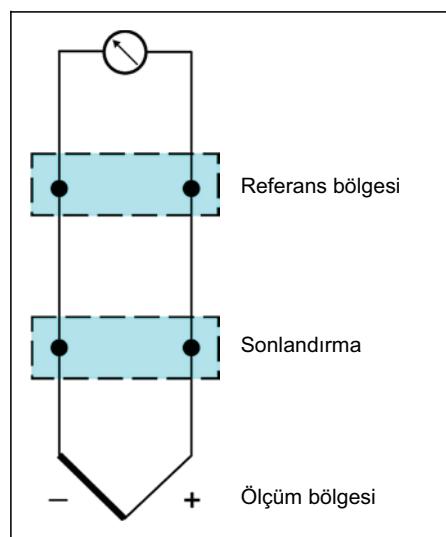
Tablo 1: EN 60 584 e göre

Termokupller

Termokupl		Maksimum sıcaklık	üst limit	Pozitif kenar	Negatif kenar
Fe-Con	L	700°C	900°C	kırmızı	mavi
Cu-Con	U	400°C	600°C	kırmızı	kahverengi

* Temiz havada sürekli sıcaklık

Tablo 2: DIN 43 710 e göre termokupller

Şekil 1 Ölçüm devresi (şematik)

Referans bölgesinin sıcaklığı bilinmemelidir ve sabit olmalıdır. Eğer sabit referans bölgesi sıcaklığı yok ise referans bölgesi bir termostat gibi düzenlenmelii veya bunun sıcaklığı ikinci bir sensör vasıtasiyla belirlenmelidir.

EN 60 584 ve DIN 43 710 a göre termokupller

Çeşitli metal kombinasyonlarından belirli birisi seçilmiştir (Tablo 1 ve 2) ve bunların gerilim tabloları ve izin verilen toleransları standart belirtmelerde yer almıştır (Şekil 2 ve Tablo 3 ve 4).

İki Fe-Con termokupullarının (Tip J ve L) ve iki Cu-Con termokupullarının (Tip T ve U) EN 60 584 ve DIN 43 710 e göre standartlaştırıldı-

na dikkat edin.

EN 60 584 e göre "eski" termokupller L ve U nun J ve T termokupplarına nazaran daha az sıkılıkta kullanılmaya başlamıştır.

Farklı termokupller farklı alaşım yapılarından dolayı uyumlu değildir. Eğer bir Fe-Con termokupl Tip L Tip J için doğrusallaştırılmış bir enstrümana bağlanırsa, termal gerilimlerdeki fark bir kaç °C ye kadar hatalara neden olacaktır. Aynı şey termokupller Tip U ve T için de geçerlidir.

Maksimum sıcaklık belirtilen tolerans için limiti göstermektedir.

"üst limit" altındaki değer, termal geriliminin standart belirtmeler ile kapsandığı sıcaklık limitidir.

Yukarıda listelenen termokupplarda ilk kenar her zaman pozitif olandır. Renk kodları termokuplın kendisi ve kompansasyon kablolariının her ikisi için de geçerlidir. Eğer termokupl telleri renk kodlu değil ise aşağıdaki farklar bunları tanımlamaniza yardımcı olabilir.

Fe-Con pozitif kenar manyetiktir

Cu-Con pozitif kenar bakır renklidir

NiCr-Ni: negatif kenar manyetiktir

PtRh-Pt: negatif kenar daha yumuşaktır

Bu ayırmalar kompansasyon kablolari için geçerli değildir.

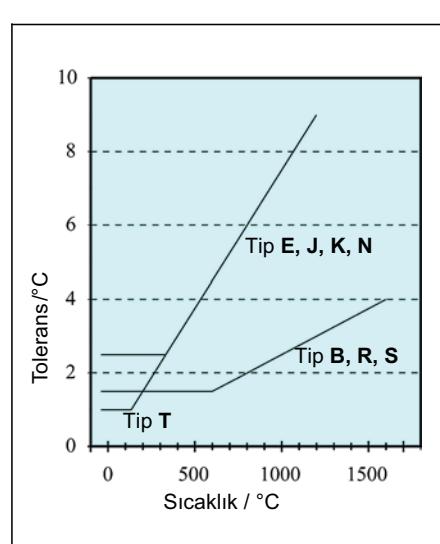
Termokupller seramik materyallerini kullanarak yuvaların içerisinde yalıtılmıştır.

Kablolarda PVC, silikon, PTFE veya fiberglass kullanılmıştır.

Toleranslar

EN 60 584 termokupller için üç tolerans sınıfını belirlemektedir. Bunlar normalde 0.25 ila 3mm çapındaki termotellere ve sağlanan duruma göre geçerlidir. S standartta herhangi bir olası ekisme kapsanmaz, çünkü bu büyük olasılık kullanım koşullarına bağlıdır. Tolerans sınıfları için belirlenen sıcaklık limitleri önerilen çalışma sıcaklığı limitleri olması şart değildir (Bakınız Tablo 3 ve 4).

Her bir durum için daha büyük değerler geçerlidir.

Şekil 2 Toleranslar

Doğrusallık

Bir termokupl tarafından oluşturulan gerilim sıcaklık ile doğrusal değildir ve bu yüzden sonradan el ektronik yöntemlerle doğrusallaştırılmışmalıdır. Dijital enstrümanlar doğrusallaştırma tabloları ile veya kullanıcı tarafından uygun kalibrasyon değerlerinin girilmesi ile programlanmıştır.

Analog enstrümanlar genelde doğrusal olmayan ölçekler ile birlikte sağlanır.

Termokuppların karakteristikleri (Şekil 3) tam değişebilirliği sağlamak için gerilim tabloları ile belirlenmiştir.

Örneğin bir Fe-Con termokupl Tip J nin bağlılığı enstrümanında herhangi bir kalibrasyona gereksinim duymadan imalatçıdan bağımsız tipteki başka bir termokupl ile değiştirilebileceği anlamına gelir.

EN ve DIN a göre kompanzasyon kabloları

Termokupplar için kompanzasyon kabloları EN 60 584 veya DIN 43 714 standartlarında belirtilen mekanik ve elektriksel özelliklere sahiptir. Bunlar termokuppların kendisi ile aynı malzemeden (termokablolar, uzatma kabloları) veya kısıtlı sıcaklık aralıklarındaki benzer termoelektrik özelliklerine sahip özel materyallerden yapılmıştır (doğru kompanzasyon kabloları). Kompanzasyon kablolarının kullanımı bazı soy metallerde ekstra masrafları engellemektedir. Kompanzasyon kabloları bükülü tellerden oluşmaktadır ve renk kodları ve aşağıdakiler gibi kod harfleri ile tanımlanmıştır:

- Harf 1: Termokupl için kod harfi
- Harf 2: X: Termokupl ile aynı materyal
- C: Özel materyal
- Harf 3: Birkaç kompanzasyon kablosu tipi üçüncü bir harf ile ayırt edilebilir.

Örnek:

- KX: NiCr-Ni termokupl Tip K için kompanzasyon kablosu termokupl materyalinden yapılmıştır.
RCA: PtRh-Pt termokupl Tip R için kompanzasyon kablosu özel materyal Tip A dan yapılmıştır.

Tolerans sınıfları 1 ve 2 kompanzasyon kabloları için tanımlanmıştır. Sınıf 1 sadece X-tipi gi bi t termokupl ile aynı materyalden yapılmış uzatma kabloları tarafından karşılaştan daha yakın toleranslara sahiptir.

Doğru kompanzasyon kabloları normalde Sınıf 2 için sağlanmıştır. Tablo 5 farklı kompanzasyon kablosu sınıfları için toleransları göstermektedir.

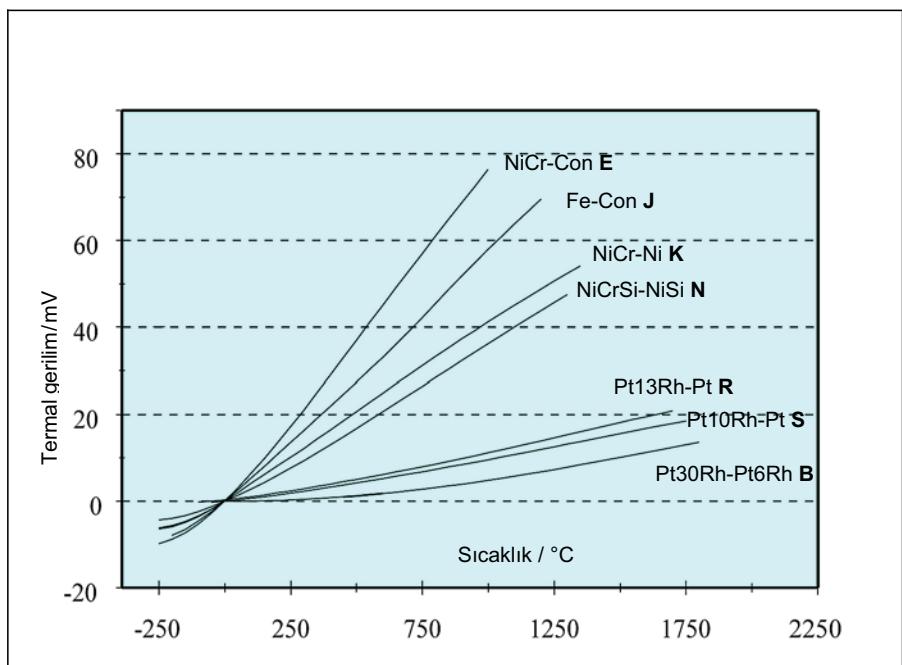
Tablo 5 deki çalışma sıcaklığı aralığı belirlenen toleransları aşmadan termokupl sonlandırmaları dahil tüm kabloların maruz kaldığı sıcaklığı içermektedir.

Termokupl		Tolerans sınıfları
Fe-Con	J	Sınıf 1 - 40 ila + 750°C: ±0.004 x t veya ±1.5°C
		Sınıf 2 - 40 ila + 750°C: ±0.0075 x t veya ±2.5°C
		Sınıf 3
Cu-Con	T	Sınıf 1 - 40 ila + 350°C: ±0.004 x t veya ±0.5°C
		Sınıf 2 - 40 ila + 350°C: ±0.0075 x t veya ±1.0°C
		Sınıf 3 -200 ila + 40°C: ±0.0015 x t veya ±1.0°C
Ni-CrNi ve NiCrSi-NiSi	K	Sınıf 1 - 40 ila +1000°C: ±0.004 x t veya ±1.5°C
		Sınıf 2 - 40 ila +1200°C: ±0.0075 x t veya ±2.5°C
		Sınıf 3 -200 ila + 40°C: ±0.015 x t veya ±2.5°C
NiCr-Con	E	Sınıf 1 - 40 ila + 800°C: ±0.004 x t veya ±1.5°C
		Sınıf 2 - 40 ila + 900°C: ±0.0075 x t veya ±2.5°C
		Sınıf 3 - 200 ila + 40°C: ±0.015 x t veya ±2.5°C
Pt10Rh-Pt ve Pt13Rh-Pt	S	Sınıf 1 0 ila +1600°C: ±[1+(t-1100) x 0.003] veya ±1.0°C
		Sınıf 2 - 40 ila +1600°C: ±0.0025 x t veya ±1.5°C
		Sınıf 3
Pt30Rh-Pt6Rh	B	Sınıf 1
		Sınıf 2 +600 ila +1700°C: ±0.0025 x t veya ±1.5°C
		Sınıf 3 +600 ila +1700°C: ±0.005 x t veya ±4.0°C

Tablo 3: EN 60 584 e göre toleranslar

Termokupl	Toleranslar
Cu-Con U	+100 ila +400 °C: ± 3°C +400 ila +600 °C: ±0.0075 x t
Fe-Con L	+100 ila +400 °C: ± 3°C +400 ila +900 °C: ±0.0075 x t

Tablo 4: DIN 43 710 (1977) e göre toleranslar

Şekil 3 EN 60 584 e göre termokuppların karakteristikleri

Termal gerilimin doğrusal olmamasından dolayı mV veya °C deki toleranslar sadece sağ sütunda belirlenen ölçülmüş değerler için geçerlidir.

Bunun anlamı, örneğin:

Bir termokupl Tip J kompanzasyon kabloları Tip JX Sınıf 2 ye bağlanmıştır. Eğer ölçülen sıcaklık 500°C de sabit kalıyorsa ve terminalerin ve/veya kompanzasyon kablosunun sıcaklığı -25 ila +200°C arasında değişiyorsa gösterilen sıcaklık değişiklikleri ±2.5°C den daha fazla değildir.

Kompanzasyon kablolarının renk kodlaması

Kompanzasyon kablosunun renk kodlaması EN 60 584 ve DIN 43 713 (1990) de yer almaktadır.

EN 60 584 (Tablo 6) ya göre termokupplar için bunun anlamı:

Pozitif kenar gövde ile aynı renktedir, negatif kenar beyazdır. DIN 43 713 ye göre "eski" termokupplar Tip L ve U (Tablo 7) farklı renklerle kodlanmıştır.

Pt30Rh-Pt6Rh t termokupl Tip B için ayrıntı yoktur. Sıradan bakır kablolar bu durumda kompanzasyon kablolar gibi kullanılabilir.

DIN 43 714 e göre kablo iletkenleri elektromanyetik ekranlama için birlikte bükülmüştür. İlave ekranlama, folyo veya örme ile sağlanabilir.

İletkenler arasındaki, iletkenler ile ekranlama arasındaki yalıtım direnci maks. sıcaklıkta $10^7 \Omega \times m^{-1}$ den az olmamalıdır.

dayanma gerilimi 500 VAC i aşar.

Kompanzasyon kabloları için bu renk kodlarına ek olarak ayrıca DIN 43 714, 1979 a göre renk kodları bulunmaktadır (Tablo 8).

Bunlar bir öncekine göre belirli durumlarda farklıdır.

Renkli kodların olmadığı yerlerde manyetizma, renk veya sertlik ile kabloları tanımlamak mümkün değildir.

Kompanzasyon kabloları Tip KCA ve KCB termokupl KX ve termokupl Tip K ya göre bir manyetik pozitif kenara sahip olması açısından farklıdır.

Termokupl ve tel tipleri	Tolerans sınıfları		Çalışma sıcaklığı aralığı [°C]	Ölçüm sıcaklığı [°C]
	1	2		
JX	$\pm 85\mu V/\pm 1.5^{\circ}C$	$\pm 140\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	-25 to +200	500
TX	$\pm 30\mu V/\pm 0.5^{\circ}C$	$\pm 60\mu V/\pm 1.0^{\circ}C$	-25 to +100	300
EX	$\pm 120\mu V/\pm 1.5^{\circ}C$	$\pm 200\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	-25 to +200	500
KX	$\pm 60\mu V/\pm 1.5^{\circ}C$	$\pm 100\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	-25 to +200	900
NX	$\pm 60\mu V/\pm 1.5^{\circ}C$	$\pm 100\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	-25 to +200	900
KCA	-	$\pm 100\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	0 to +150	900
KCB	-	$\pm 100\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	0 to +100	900
NC	-	$\pm 100\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	0 to +150	900
RCA	-	$\pm 30\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	0 to +100	1000
RCB	-	$\pm 60\mu V/\pm 5.0^{\circ}C$	0 to +200	1000
SCA	-	$\pm 30\mu V/\pm 2.5^{\circ}C$	0 to +100	1000
SCB	-	$\pm 60\mu V/\pm 5.0^{\circ}C$	0 to +200	1000

Tablo 5: Termokablolar ve kompanzasyon kabloları için toleranslar

Termokupl	Tip	Kılıf	Pozitif kenar	Negatif kenar
Cu-Con	T	kahverengi	kahverengi	beyaz
Fe-Con	J	siyah	siyah	beyaz
NiCr-Ni	K	yeşil	yeşil	beyaz
NiCrSi-NiSi	N	leylak	leylak	beyaz
NiCr-Con	E	mor	mor	beyaz
Pt10Rh-Pt	S	turuncu	turuncu	beyaz
Pt13Rh-Pt	R	turuncu	turuncu	beyaz

Tablo 6: EN 60 584 e göre termokupplar için renk kodlaması

Termokupl	Tip	Kılıf	Pozitif kenar	Negatif kenar
Fe-Con	L	mavi	kırmızı	mavi
Cu-Con	U	kahverengi	kırmızı	kahverengi

Tablo 7: DIN 43 713 e göre termokupplar için renk kodlaması

Termokupl	Tip	Kılıf	Pozitif kenar	Negatif kenar
NiCr-Ni	K	yeşil	kırmızı	yeşil
Pt10Rh-Pt	S	beyaz	kırmızı	beyaz
Pt13Rh-Pt	R	beyaz	kırmızı	beyaz

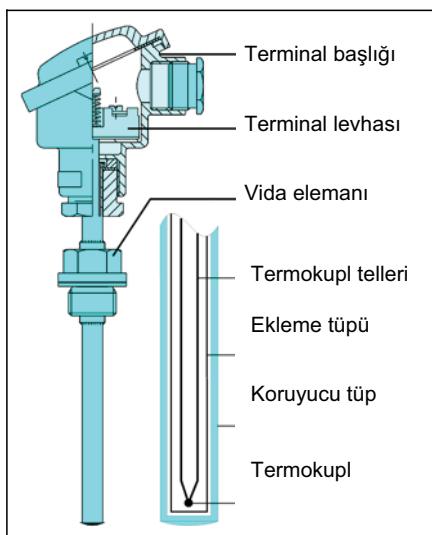
Tablo 8: DIN 43 714 (1979) e göre termokupplar için renk kodlaması

Termokuppların yapısı

Gerçekte sayısız özel modelden ayrı olarak tamamen standart belirtmelere göre tanımlanmış bileşenlere sahip modellerde bulunmaktadır.

Terminal başlıklı termokupplar

Bu **termokupplar** modüler y apıdadır, uygun termokupplandan, ekleme tüpünden, terminal levhasından, koruyucu tüpten ve terminal başlığından oluşur. Bir flanş veya vida elemanı montaj için sağlanabilir.

Şekil 4 Bir termokupplin yapısı

Ölçüm eki termokupl sensörü ve terminal plakası, DIN 17 681'e göre bronz SnBz6 (300°C ye kadar) veya nikelden yapılan 6 ila 8 mm çapındaki ekleme tüpünde bulunan termokupplardan oluşan fabrika yapımı bir ünitedir. Bu genelde paslanmaz çelikten yapılan gerçek bir koruyucu tüpte yerleştirilir. Ekleme tüpünün ucu iyi ısı transferini sağlamak amacıyla koruyucu tüpün uç plakasının içerisinde tamamen temastadır. Sabitleme vidaları yayar ile desteklenerek ekleme tüpü ve koruyucu tüp arasında farklı genişlemeler olmasına rağmen iyi temas sağlamaktadır. Bu düzenlemeye yerleştirmeye hazır halde olmasını sağlamaktadır.

Termometreler tek veya çift modeller ile mevcuttur. Bunların boyutları DIN 43 735 de yer almaktadır. Eğer hiçbir ölçüm eki kullanılmamış ise termokupl seramik yalıtm kullanarak koruyucu tüpte doğrudan monte edilmiştir.

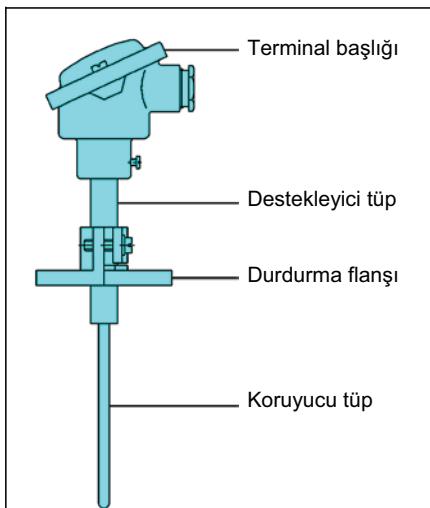
Koruyucu tüp materyalinin seçimi alandaki termal, kimyasal ve mekanik koşullara bağlıdır.

Yüksek sıcaklıklı metal koruyucu tüpler örneğin Materyal Ref. 1.4749, 1150°C ye kadar kullanılmıştır.

Koruyucu tüpün korozyon direnci DIN 43 720 de açıklanmıştır.

Bu ayrıntılar sadece genel bilgi olarak sağlanmıştır ve kullanıcı koruyucu tüp materyalini alanda çalışma koşulları ile uyumluluğu için değerlendirmekle sorumludur. Gösterilen sıcaklık, mekanik yük (aksi belirtmediği sürece) ve temiz havada olmadan kullanıldığını göstermektedir.

Seramik koruyucu tüpler kimyasal nedenlerden veya yüksek sıcaklıktan dolayı metal elemanların kullanımının engellendiği lokal koşullarda çalıştırılmaktadır. Bunların ana uygulaması 1000 ve 1650°C arasındadır. Bunlar ortam ile doğrudan temas kurabılır veya bir gaz sızdırmaz tüp gibi termokupl gerçek koruyucu tüpten ayırt etmek için kullanılabilir. Kılcal çatlaklar termokuplın kaymasına ve zehirlenmeye yol açabilir. Bir seramiğin termal şoka karşı direnci kendi termal iletkenliği ve gerilme direnci ile artmaktadır ve daha düşük termal genişleme katsayısı için daha büyütür. Materyalin duvar kalınlığı önemlidir, ince duvarlı tüpler kalın duvarlı tüplere göre tercih edilebilir.

Şekil 5 Seramik koruyucu tüp ile termokupl

Soy termokupplar durumunda seramik çok yüksek sıcaklıkta olmalıdır. **Platin termokupplar** yabancı kimyasal elemanlar tarafından zehirlenmeye karşı çok duyarlıdır. Bu özellikle silikon, arsenik, fosfor, sülfür ve bor içermektedir. Yalıtım ve koruyucu tüpün mümkün olduğu sürece bu tür elemanları içermemesini sağlamak amacıyla yüksek sıcaklıklarda dikkat edilmelidir. Özellikle zarar gören materyal SiO₂ dir. Zehirlenme nötr veya indirgeyici atmosferde çok hızlı olur ve platin Pt_xSi₂ e bölmendirme ile tepki veren SiO₂ nun SiO ya indirgenmesi ile oluşur.

Koruyucu tüp materyalinin yalitimında kullanılan 0.2% SiO₂ kırılan silisyür gibi bölmendirme için indirgeyici atmosferde yeterlidir.

Gaz geçirgen koruyucu tüpler ile termokupplar indirgeyici atmosferde kullanılamaz, ancak bir oksitleyici atmosferde veya koruyucu gaz örtüsü altında izin verilmiştir. Eğer gaz geçirmez seramikin iç tüpünde kullanılmış ise dış koruyucu tüp gaz geçişine izin verebilir.

Yüksek sıcaklık aralığında materyalin yalitim özellikleri önemli hale gelir. Alüminyum oksit (KER 610) ve magnezyum oksitteki koruyucu tüpler 1000°C nin üzerinde makul iletkenliği gösterebilir. Bu termokupl sinyalinde hatalar oluşturan bir şont etkisi oluşturur. Seramiklerin iletkenliği artan alkali içerik ile bozulur. Saf alüminyum oksit seramikler en iyi karakteristikleri gösterir. KER 710 bu yüzden 4 delikli yalıtlıclar ve koruyucu tüpler için kullanılır.

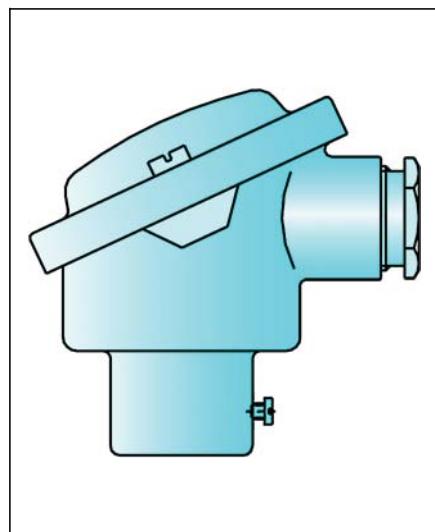
İki gaz geçirmez seramik aşağıda açıklanmış ve DIN 43 724 de karakteristikleri tanımlanmıştır.

KER 710 99.7% den daha fazla A l₂O₃ ve 1900°C ye kadar yanına karşı dayanıklı olan ve 2050°C de erime noktasına sahip olan az miktarda MgO, Si₂O ve Na₂O dan oluşmaktadır. Bu 1000°C de 10⁷Ω x cm yalıtım direncine sahip olan ve yüksek termal iletkenliği ve oldukça düşük termal genişlemesi sayesinde değişen sıcaklıklar altında iyi mukavemet gösteren en iyi seramik materyalidir. Platin termokupplar ile yalıtım cubuğu ve koruyucu tüpün ikisi de KER 710 da olmalıdır.

KER 610 materyali yüksek alkanın içeriğe (60% A I₂O₃, 37 % S iO₂, 3% al kali) ve bu yüzden 1000°C de 10⁴Ω x cm düşük yalıtım direncine sahiptir. Yüksek silikon dioksit içerikten dolayı bu indirgeyici atmosferde kullanılamaz. KER 710 ile kıyaslandığında 1/9 termal iletkenliği sahiptir; mekanik stabilitesi iyidir.

KER 610 fiyatı açısından daha avantajlıdır, KER 710 in beşte biridir.

Terminal başlıklar için, DIN 43 729 iki formu A ve B tanımlamaktadır, bunlar boyut ve biraz da biçim olarak farklıdır.

Şekil 6 DIN 43 729 a göre terminal başlığı
Form B

Alüminyum materyal kullanılmıştır.

Standard olarak koruma kapsamamıştır. Bu genelde IP54 e göre sıçramaya karşı dayanıklıdır. Koruyucu tüp almak için deliğin nominal çapı aşağıdaki gibidir:

Form A: 22, 24 veya 32 mm.

Form B: 15 mm veya dış M 24 x 1.5.

DIN EN 14 597 e göre termokupplar

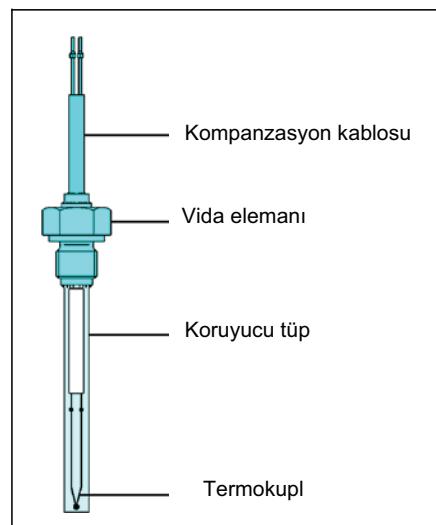
Dolaylı ısıtma sistemleri için sıcaklık sınırlayıcılar veya sıcaklık kontrollörleri ile kullanım için termokupplar DIN E N 14 597 ger eksinimlerini karşıyalmalı ve ilave TUV onayına uyumlu olmalıdır.

Termokupplar en az bir saat için üst sıcaklık limitinin 15% daha fazlasına kadar dayanabilecek ve ortama göre (örneğin hava t_{0,63} = 120sn) belirli cevap sürelerini karşıyalmalıdır. Termometreler çalışma sıcaklığında ortamın akış hızı ve dış basınçtan dolayı oluşan mekanik yüklerle karşı dayanıklı olacak şekilde tasarlanmıştır.

Yeni TUV onayı elde edilmeden termometreler için herhangi bir modifikasiyonu izin verilmemiştir.

Kompanzasyon kablolu termokupplar.

Bir ek kompanzasyon kablolu termokupplar bir ölçüm ekine veya bir terminal başlığına sahip değildir. Termokupl termokabloya veya kompanzasyon kablosuna doğrudan bağlanır ve koruyucu tüpte kapsanmıştır. Kompanzasyon kablosunun girişinde koruyucu tüp kırılarak gerilim azaltması sağlanmıştır. Termokupl normalde yalıtılmıştır, kendiliğinden değişir, bu gelişmiş termal kontak için koruyucu tüp ucuna kaynaklanabilir. Maks. sıcaklık yalıtım ve kablo kılıfının termal stabilitesi ile belirlenir. Tablo 9 bazı yalıtım materyallerini ve bunların üst sıcaklık limitinin örneklerini gösterir.

Şekil 7 Kompanzasyon kablolu bir termokupl yapısı.

Süngülü ek ile termokupplar

Diğer model süngülü ekle sahiptir. Paslanmaz çelik yay (Materyal Ref 1.4310) kablo koruyucu gibi görev yapar ve koruyucu tüp ile algılama ucunun deliğin altına doğru eşit şekilde basınç uygulamasını sağlar.

Yuva uzunluğu süngülü kilidi döndürerek değiştirilebilir. Süngülü ekler ve soketler 12, 15 ve 16 mm çaplarında kullanılabilir.

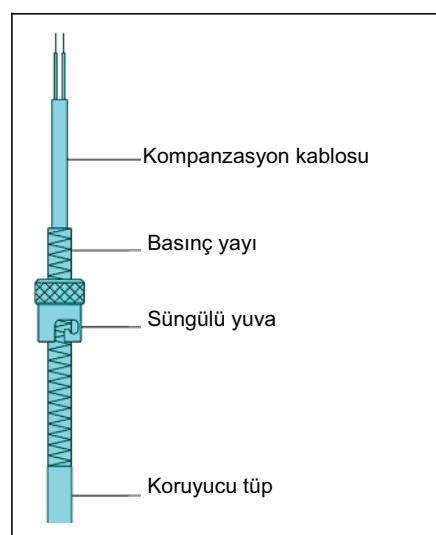
Materyal	Maksimum sıcaklık °C
PVC	80
Silikon	180
PTFE	260
Fiberglass	350

Tablo 9: Yalıtım materyallerinin sıcaklık limitleri

Birçok farklı termometre tasarımları vardır ve bunlar genelde müşteri gerekliliklerine göre uyarlanır.

Bazı karakteristikler aşağıda verilmiştir.

- çap: 0.5—6 mm
- koruyucu tüp uzunluğu: 35—150 mm
- koruyucu tüp materyali: paslanmaz çelik, ısı dirençli çelik veya pirinç
- montaj: sabit veya kaymamış flanş, sabit dış veya mengene.

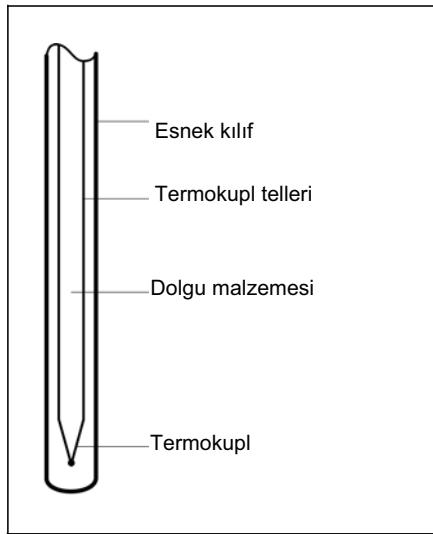

Şekil 8 Süngülü ek ile termokupl

Süngülü ekli termokupplar mil yataklarında, kaynak araçlarında, örneğin plastik endüstriyinde ve katılarda sıcaklıklarını ölçmek için kullanılır. Algılama ucunun özel şeklidenden dolayı bu termokupplar düz alt ve konik biçimli delikler için uygundur.

Mineral yalıtımlı termokupplar

Mineral yalıtımlı termokupplar ince çeperli paslanmaz kılıftan veya termokupl tellerinin sıkıştırılmış yanın dirençli magnezyum oksit içerisinde gömülü olan yüksek sıcaklık çeliğinden (Inconel 600) oluşur.

Şekil 9 Mineral yalıtımlı termokupplin yapısı

Termokupl ve kılıf arasındaki mükemmel ısı transferi hızlı cevap (0.1 sn den 10.5) ve yüksek doğruluk sağlamaktadır.

Şok dirençli yapısı uzun ömrü sağlamaktadır. Esnek kılıf, minimum büükülme çapı 0.5-6 mm dış çapından 5 kat fazladır, erişimin故乡 olduğu yerlerde sıcaklık ölçümüne izin verir. Özellikle sayesinde mineral yalıtımlı termokupplar kimyasal tesislerde, elektrik santrallerinde, boru hatlarında, test yataklarında ve titreşime karşı dayanıklılığın, esnekliğin ve kolay montajın gerekliliği olduğu yerlerde kullanılır.

Termokuppların bağlantısı

Kompanzasyon kablosunun uzunluğu düşük iç direnç nedeniyle düşük öneme sahiptir. Uzun mesafeler ve bir küçük ara kesit ile kompanzasyon kablosunun direnci oldukça büyük olabilir.

Hatalardan kaçınmak amacıyla enstrümanın giriş devresinin direnci bağlı termokuplun direncinin en az 1000 katı olmalıdır.

Termokupl ile aynı materyalden olan veya aynı termoelektrik karakteristiklerine sahip kompanzasyon kablolarnı kullanmak zorunludur, aksi takdirde bir ilave termokupl bağlantı noktasında oluşturulur. Kompanzasyon kablosu soğuk bölgeye göre çalışmak zorundadır. Termokuppları bağlarken doğru polarite gözlemlenmelidir.

Kısa devre ve kırılmada etki

Bir termokupl, eğer ölçülen sıcaklık soğuk bölge sıcaklığına eşit ise gerilim oluşturmaz.

Eğer bir termokupl veya kompanzasyon kablosunda kısa devre olursa, yeni Ölçüm noktası kısa devrenin olduğu yerde oluşturulur. Eğer bu terminal başlığında olursa, sıcaklık ölçümü gerçek ölçüm noktası ile ilgili olmaz ancak terminal başlıklı ilgili olur. Eğer ölçüm devresinde bir kırılma varsa, enstrüman soğuk bölge sıcaklığını gösterecektir.

Montajdan dolayı ortaya çıkan ölçüm hataları

Bir sıcaklık probu sadece kendi sıcaklık duyarlılığını sensörünün sıcaklığını gösterebilir. Bu sıcaklık ölçülmesi amaçlanan ortam için aynı olmak zorunda değildir. Termometre ortamda saf olarak monte edilmemiştir ancak bunu kuşatan şeylere termal olarak bağlanmıştır. Bu yeniden sıcaklık değişmesi ile sonuçlanır (termal iletim hatası). Bu hata birçok nedene bağlıdır. Sunları içerir: ortamın sıcaklığı, ortamın termal karakteristikleri, akış hızı ve termometrenin daldırma uzunluğu. Bu hatanın sürekli indirgenmesi uygun montaj alanının seçilmesini gerektirir, ki bu sayede termometrenin ortamındaki daldırma derinliği önemli bir rol oynar. Sıvı ortamda ölçüm için kaba bir kılavuz olarak daldırma derinliği termometre çapının en az 15 katında olmalıdır. Kritik uygulamalar için veya çok yüksek doğruluk gerekliliklerini karşılamak için yalıtımlı indüklenmiş hata bir test ölçümü ile kontrol edilmiş olmalıdır. Bunu yapmak için termometre normal ontaj po zisyonundan yaklaşık 10 mm dışarı çekilmeli ve gösterilen sıcaklık not edilmelidir.

Hata bulma

En sık yapılan hatalardan birisi de ihmali veya yanlış kompanzasyon kablosu seçimidir. Termokupl basit bir süreklilik test aracını veya direnç ölçeri kullanarak hazır şekilde kontrol edilebilir. Termokuplın çalışması ve bunun doğru polaritesi algılama ucunu ısıtarak bir voltmetre (mili volt aralığında) ile test edilebilir.

Olası bağlantı hataları ve bunların etkileri:

- Gösterge oda sıcaklığını gösteriyor. Termokupl veya kablo açık devresi.
- Gösterge doğru değere sahip ancak negatif işaretli Göstergede tersine çevrilmiş polarite
- Gösterim açık şekilde çok yüksek veya çok düşük.
  - a) Yanlış gösterge doğrusallaştırması b) yanlış kompanzasyon kablosu veya bağlantılar ters yapılmış.
- Sabit bir miktara göre gösterim çok yüksek veya çok düşük. Yanlış soğuk bölge sıcaklığı
- Gösterim doğru ancak sabit ölçülen sıcaklık yerine yavaşça değişiyor. Soğuk bölge sıcaklığı sabit değil veya doğru şekilde değerlendirilmemiş.
- Sıcaklık hala bağlı olmayan bir kenar ile gösteriliyor
  - a) giriş kablosunda elektromanyetik müdahale toplanmış.
  - b) yanlış veya hatalı elektriksel yalıtmadan dolayı parazit gerilimler oluşmuş.
- Termokuplun her iki kenarı da bağlı olmadığından yüksek okunuyor.
  - a) giriş kablosunda elektromanyetik müdahale toplanmış b) parazitik galvanik gerilimler, örneğin kompanzasyon kablosunda rutubet yalıtmından dolayı

Güvenlik notları

Termometrelerdeki ve ceplerdeki tüm kaynaklı bağlantı noktaları DIN 8563 Kısım 113 e göre kalite güvence sistemi vasıtasyla izlenmiştir. Alman Ticaret Düzenlemelerinin 24. Bölümüne göre belirli uygulamalar için (örneğin basınç kapları) özel düzenlemeler uygulanır. Özel gereklilikler kullanıcının belirlediği kaynak EN 287 ve EN 288 e göre izlenmiştir.

JUMO GmbH & Co. KG

Gönderi adresi: Mackenrodtstraße 14,
36039 Fulda, Almanya
Posta adresi: 36035 Fulda, Almanya
Telefon: +49 661 6003-0
Faks: +49 661 6003-607
E-mail: mail@jumo.net
Internet: www.jumo.net

JUMO Ölçü Sistemleri ve Otomasyon San. ve Tic. Ltd. Şti.

Adres: Baraj Yolu Cad. Ataşehir TEM Yanyol,
Burak Sok. Darende İş Merkezi No:17
D.4 Dudullu Ümraniye İstanbul, Türkiye
Telefon: +90 216 455 8652
Faks: +90 216 455 8135
E-mail: info.tr@jumo.net
Internet: www.jumo.com.tr

Veri Sayfası 90.1000

Sayfa 7/16

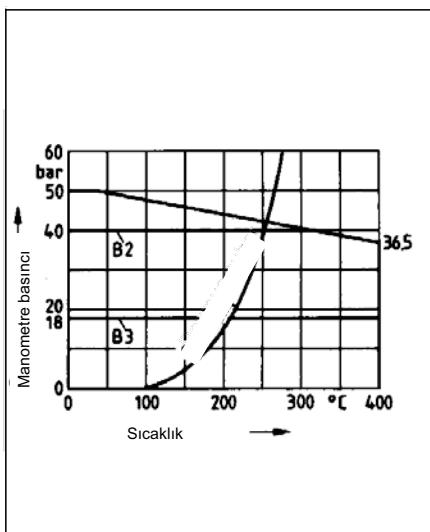
Sıcaklık problemleri için basınç yükü

Elektrik termometreler için kullanılanlar gibi, koruyucu yuvaların basınç direnci büyük ölçüde fark proses parametrelerine bağlıdır. Sunları içerir:

- sıcaklık
- basınç
- akış hızı
- titreşim

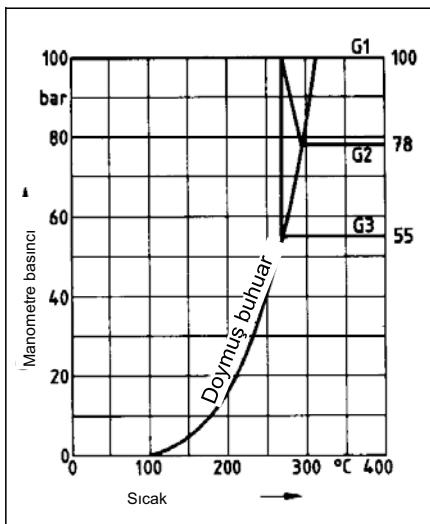
Ayrıca materyal, yuva uzunluğu, proses bağlantısı tipi ve çapı gibi fiziksel özellikler dikkate alınmalıdır.

Aşağıdaki diyagramlar DIN 43 763 den alınmıştır ve sıcaklık, yuva uzunluğu, akış hızı, sıcaklık ve ortama bağlı olarak farklı temel tipler için yük limitini göstermektedir.

Şekil 10 Form B Koruyucu tüp için basınç yüklemesi

paslanmaz çelik 1.4571
havada 25m/sn ye kadar hız
suda 3m/sn ye kadar hız

Şekil 11 Form G Koruyucu tüp için basınç yüklemesi

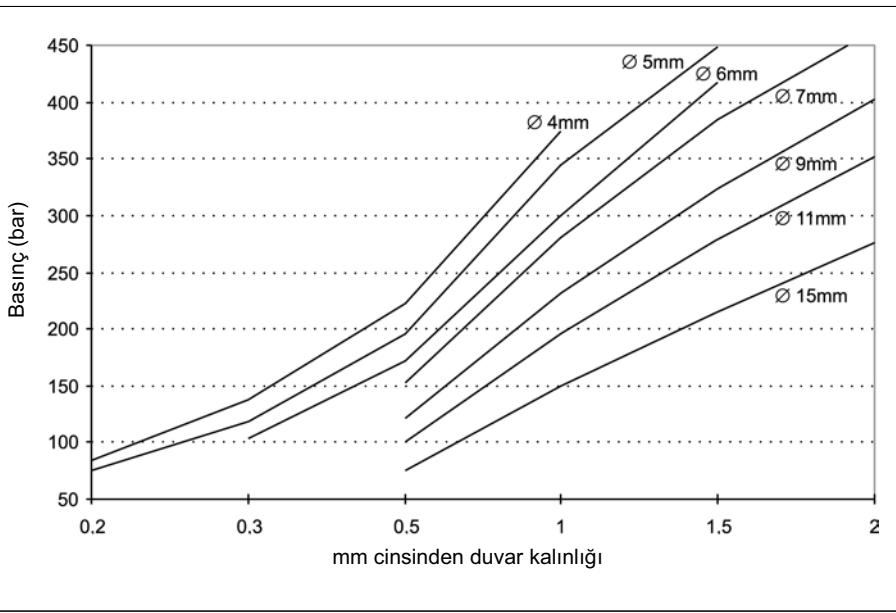
paslanmaz çelik 1.4571
havada 40m/sn ye kadar hız
suda 4m/sn ye kadar hız

Standartlarda açıklandığı gibi gösterilen değerler kılavuz değerlerdir, özel uygulama için ayrı olarak değerlendirilmesi gereklidir. İçüm durumlarındaki hafif farklılıklar koruyucu tüpün zarar görmesi için yeterlidir.

Eğer bir elektrik termometresini sipariş ederken koruyucu yuvarın kontrol edilmesi gerekiyorsa yük tipi ve limit değerleri belirtilmelidir.

Şekil 12 ilave termometre tasarımlarının bir çeşidine farklı tüp boyutları için yük limitlerini (kılavuz değerleri) göstermektedir. Silindirik koruyucu tüplerin maksimum basınç yükü farklı tüp çapları ile duvar kalınlığına göre gösterilmiştir.

Paslanmaz çelik 1.4571, 100 mm yuva uzunluğu, havada 10m/sn akış hızı veya suda 4m/sn akış hızı ve - 20 ila +100°C sıcaklık aralığında koruyucu tüpleri işaret etmektedir. 1.8 güvenlik faktörü dikkate alınmalıdır. Yüksek sıcaklıklar veya farklı materyaller için maksimum basınç yükü tablodada verilen yüzde değerlerine göre düşürülmüş olmalıdır.

Şekil 12 Çeşitli tüp boyutları için koruyucu tüplerde yük limitleri

Materyal	Sıcaklık	Düşüş
CrNi 1.4571	+200°C ye kadar	-10%
CrNi 1.4571	+300°C ye kadar	-20%
CrNi 1.4571	+400°C ye kadar	-25%
CrNi 1.4571	+500°C ye kadar	-30%
CuZn 2.0401	+100°C ye kadar	-15%
CuZn 2.0401	+175°C ye kadar	-60%

JUMO GmbH & Co. KG

Gönderi adresi: Mackenrodtstraße 14,
36039 Fulda, Almanya
Posta adresi: 36035 Fulda, Almanya
Telefon: +49 661 6003-0
Faks: +49 661 6003-607
E-mail: mail@jumo.net
Internet: www.jumo.net

JUMO Ölçü Sistemleri ve Otomasyon San. ve Tic. Ltd. Şti.

Adres: Baraj Yolu Cad. Ataşehir TEM Yanyol,
Burak Sok. Darende İş Merkezi No:17
D.4 Dudullu Ümraniye İstanbul, Türkiye
Telefon: +90 216 455 8652
Faks: +90 216 455 8135
E-mail: info.tr@jumo.net
Internet: www.jumo.com.tr

Termometre koruyucu yuvaları için basınç testi

JUMO termometrelerinin kaynaklı koruyucu yuvalarına yuhanın yapısına bağlı olarak bir kaçak testi veya bir basınç testi uygulanmıştır.

DIN a göre veya uygulamaya özel ana esaslarla göre (kimyasal / petrokimyasal makineler, basınç kabi düzeni, buhar kazanları) imal edilen termometreler özel uygulamaya göre farklı basınç testlerini gerektirir.

Eğer termometreler bu tür standartlara veya ana esaslarla göre imal edilecekse gerekli testler veya standartlar ve/veya ana esaslar siyasete belirtilmelidir.

Testin kapsamı

Testler her bir koruyucu yuvada yapılabilir ve test raporunda veya EN 10 204 e göre (ekstra üretece) kabul tutanağında belgelenebilir.

Test tipi

Testler 1" dış boyutuna kadar vida bağlantısı veya DN25 flans bağlantısı ile 1050mm yuva uzunluğuna kadar olan koruyucu yuvalarda yapılabilir.

Aşağıdaki testler yapılabilir:

Test tipi	Test ortamı	Basınç aralığı	Test süresi
Kaçak testi	helyum	vakum	10 sn
Basınç testi I	nitrojen	1 — 50bar	10 sn
Basınç testi II	su	50 — 300 bar	10 sn

Kaçak testi

Koruyucu tüpün içerisinde vakum oluşturulur. Dış taraftan koruyucu tüpe helyum uygulanır. Eğer koruyucu tüpte bir kaçak varsa helyum içeri girecektir ve analizler aracılığıyla bu tespit edilmiş olacaktır. Kaçak oranı basınçtaki artış ile belirlenir (kaçak hızı $> 1 \times 10^{-6} \text{ l/bar}$).

Basınç testi I

Koruyucu tüpe dış taraftan Nitrojenin pozitif basıncı uygulanır. Eğer yuvada kaçak varsa koruyucu tüpün içerisinde bel irli bir hacimde akış olacaktır ve bu fark edilecektir.

Basınç testi II

Koruyucu tüpe dış taraftan su basıncı uygulanır. Basınç belirli bir zaman için sabit kalmalıdır. Eğer sabit kalmıyorsa koruyucu yuvada kaçak vardır.

Termometreler için koruyucu tüplerin imalatında nitelikli kaynak prosesleri

Mükemmel materyallerin kullanılmasına ek olarak bu koruyucu yuvaların mekanik olarak stabilitesini ve kalitesini belirleyen bağlantı teknigidir. Bu yüzden JUMO daki kaynak teknikleri Avrupa Standartları EN 287 ve eN 288 e u yumludur. M anuel k aynak E N 287 e göre vasıflı kaynakçılar tarafından yapılır. Otomatik kaynak prosesleri EN 288 e göre WPS (kaynak açıklaması) lisanslıdır.

Aşağıdaki tablo onaylı kaynak proseslerinin bir genel görünümünü içermektedir.

WIG kaynak			
Materyal	Manual	Otomatik	
W11, EN 287 e göre W01-W04 ile W11	Tüp çapı 2 — 30 mm Duvar kalınlığı 0.75 — 5.6 mm	Tüp çapı 5 — 10 mm Duvar kalınlığı 0.5 — 1.0 mm	

Tablo 10: Onaylı kaynak prosesleri

Bu tecrübe dayanarak bizim kaynakçilerimiz tarafından arkılı materyal ve boyutlarda birleştirme yapılabilir.

Lazer işini ile kaynak 0.6mm den daha az olan duvar kalınlıkları için uygulanır, bu DSV 1187 ana esasına göre bir lazer işini uzmanı tarafından izlenir.

Müşteri talebine göre, materyal testi sertifikaları ekstra ücretle tabii olabilir. Aynı şekilde özel testler ve işlemler işin uzatılmasına göre hesaplanarak gerçekleştir ve çeşitli uygulama ana esaslarında düzenlenir. Bu X-ray muayenelerini, kırık testlerini (boyanın içe işlenmesi), termal işlem, özel temizlik prosesleri ve işaretlemeleri içerir.

JUMO GmbH & Co. KG

Gönderi adresi: Mackenrodtstraße 14,
36039 Fulda, Almanya
Posta adresi: 36035 Fulda, Almanya
Telefon: +49 661 6003-0
Faks: +49 661 6003-607
E-mail: mail@jumo.net
Internet: www.jumo.net

JUMO Ölçü Sistemleri ve Otomasyon San. ve Tic. Ltd. Şti.

Adres: Baraj Yolu Cad. Ataşehir TEM Yanyol,
Burak Sok. Darende İş Merkezi No:17
D.4 Dudullu Ümraniye İstanbul, Türkiye
Telefon: +90 216 455 8652
Faks: +90 216 455 8135
E-mail: info.tr@jumo.net
Internet: www.jumo.com.tr

EN 60 584 e göre termokupplar için gerilim tablosu**10°C sıcaklık adımları için mV cinsinden (0°C soğuk bölge)****Pt13Rh-Pt R**

°C	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
0	0	0.054	0.111	0.171	0.232	0.296	0.363	0.431	0.501	0.573
100	0.647	0.723	0.800	0.879	0.959	1.041	1.124	1.208	1.294	1.380
200	1.468	1.557	1.647	1.738	1.830	1.923	2.017	2.111	2.207	2.303
300	2.400	2.498	2.596	2.695	2.795	2.896	2.997	3.099	3.201	3.304
400	3.407	3.511	3.616	3.721	3.826	3.933	4.039	4.146	4.254	4.362
500	4.471	4.580	4.689	4.799	4.910	5.021	5.132	5.244	5.356	5.469
600	5.582	5.696	5.810	5.925	6.040	6.155	6.272	6.388	6.505	6.623
700	6.741	6.860	6.979	7.098	7.218	7.339	7.460	7.582	7.703	7.826
800	7.949	8.072	8.196	8.320	8.445	8.570	8.696	8.822	8.949	9.076
900	9.203	9.331	9.460	9.589	9.718	9.848	9.978	10.109	10.240	10.371
1000	10.503	10.636	10.768	10.902	11.035	11.170	11.304	11.439	11.574	11.710
1100	11.846	11.983	12.119	12.257	12.394	12.532	12.669	12.808	12.946	13.085
1200	13.224	13.363	13.502	13.642	13.782	13.922	14.062	14.202	14.343	14.483
1300	14.624	14.765	14.906	15.047	15.188	15.329	15.470	15.611	15.752	15.893
1400	16.035	16.176	16.317	16.458	16.599	16.741	16.882	17.022	17.163	17.304
1500	17.445	17.585	17.726	17.866	18.006	18.146	18.286	18.425	18.564	18.703
1600	18.842	18.981	19.119	19.257	19.395	19.533	19.670	19.807	19.944	20.080

Pt10Rh-Pt S

°C	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
0	0	0.055	0.113	0.173	0.235	0.299	0.365	0.432	0.502	0.573
100	0.645	0.719	0.795	0.872	0.950	1.029	1.109	1.190	1.273	1.356
200	1.440	1.525	1.611	1.698	1.785	1.873	1.962	2.051	2.141	2.232
300	2.323	2.414	2.506	2.599	2.692	2.786	2.880	2.974	3.069	3.164
400	3.260	3.356	3.452	3.549	3.645	3.743	3.840	3.938	4.036	4.135
500	4.234	4.333	4.432	4.532	4.632	4.732	4.832	4.933	5.034	5.136
600	5.237	5.339	5.442	5.544	5.648	5.751	5.855	5.960	6.064	6.169
700	6.274	6.380	6.486	6.592	6.699	6.805	6.913	7.020	7.128	7.236
800	7.345	7.454	7.563	7.672	7.782	7.892	8.003	8.114	8.225	8.336
900	8.448	8.560	8.673	8.786	8.899	9.012	9.126	9.240	9.355	9.470
1000	9.585	9.700	9.816	9.932	10.048	10.165	10.282	10.400	10.517	10.635
1100	10.754	10.872	10.991	11.110	11.229	11.348	11.467	11.587	11.707	11.827
1200	11.947	12.067	12.188	12.308	12.429	12.550	12.671	12.792	12.913	13.034
1300	13.155	13.276	13.397	13.519	13.640	13.761	13.883	14.004	14.125	14.247
1400	14.368	14.489	14.610	14.731	14.852	14.973	15.094	15.215	15.336	15.456
1500	15.576	15.697	15.817	15.937	16.057	16.176	16.296	16.415	16.534	16.653
1600	16.771	16.890	17.008	17.125	17.243	17.360	17.477	17.594	17.711	17.826

Pt30Rh-Pt6Rh B

°C	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
0	0	-0.002	-0.003	-0.002	-0	0.002	0.006	0.011	0.017	0.025
100	0.033	0.043	0.053	0.065	0.078	0.092	0.107	0.123	0.140	0.159
200	0.178	0.199	0.220	0.243	0.266	0.291	0.317	0.344	0.372	0.401
300	0.431	0.462	0.494	0.527	0.561	0.596	0.632	0.669	0.707	0.746
400	0.786	0.827	0.870	0.913	0.957	1.002	1.048	1.095	1.143	1.192
500	1.241	1.292	1.344	1.397	1.450	1.505	1.560	1.617	1.674	1.732
600	1.791	1.851	1.912	1.974	2.036	2.100	2.164	2.230	2.296	2.363
700	2.430	2.499	2.569	2.639	2.710	2.782	2.855	2.928	3.003	3.078
800	3.154	3.231	3.308	3.387	3.466	3.546	3.626	3.708	3.790	3.873
900	3.957	4.041	4.126	4.212	4.298	4.386	4.474	4.562	4.652	4.742
1000	4.833	4.924	5.016	5.109	5.202	5.297	5.391	5.487	5.583	5.680
1100	5.777	5.875	5.973	6.073	6.172	6.273	6.374	6.475	6.577	6.680
1200	6.783	6.887	6.991	7.096	7.202	7.308	7.414	7.521	7.628	7.736
1300	7.845	7.953	8.063	8.172	8.283	8.393	8.504	8.616	8.727	8.839
1400	8.952	9.065	9.178	9.291	9.405	9.519	9.634	9.748	9.863	9.979
1500	10.094	10.210	10.325	10.441	10.558	10.674	10.790	10.907	11.024	11.141
1600	11.257	11.374	11.491	11.608	11.725	11.842	11.959	12.076	12.193	12.310
1700	12.426	12.543	12.659	12.776	12.892	13.008	13.124	13.239	13.354	13.470

EN 60 584 e göre termokupplar için gerilim tablosu

10°C sıcaklık adımları için mV cinsinden (0°C soğuk bölge)

Cu-Con T											
°C	0	-10	-20	-30	-40	-50	-60	-70	-80	-90	
-200	-5.603	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-100	-3.378	-3.656	-3.923	-4.177	-4.419	-4.648	-4.865	-5.069	-5.261	-5.439	
0	0	-0.383	-0.757	-1.121	-1.475	-1.819	-2.152	-2.475	-2.788	-3.089	
°C	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	
0	0	0.391	0.789	1.196	1.611	2.035	2.467	2.908	3.357	3.813	
100	4.277	4.749	5.227	5.712	6.204	6.702	7.207	7.718	8.235	8.757	
200	9.286	9.820	10.360	10.905	11.456	12.011	12.572	13.137	13.707	14.281	
300	14.860	15.443	16.030	16.621	17.217	17.816	18.420	19.027	19.638	20.252	

Fe-Con J											
°C	0	-10	-20	-30	-40	-50	-60	-70	-80	-90	
-200	-7.890	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-100	-4.632	-5.036	-5.426	-5.801	-6.159	-6.499	-6.821	-7.122	-7.402	-7.659	
0	0	-0.501	-0.995	-1.481	-1.960	-2.431	-2.892	-3.344	-3.785	-4.215	
°C	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	
0	0	0.507	1.019	1.536	2.058	2.585	3.115	3.649	4.186	4.725	
100	5.268	5.812	6.359	6.907	7.457	8.008	8.560	9.113	9.667	10.222	
200	10.777	11.332	11.887	12.442	12.998	13.553	14.108	14.663	15.217	15.771	
300	16.325	16.879	17.432	17.984	18.537	19.089	19.640	20.192	20.743	21.295	
400	21.846	22.397	22.949	23.501	24.054	24.607	25.161	25.716	26.272	26.829	
500	27.388	27.949	28.511	29.075	29.642	30.210	30.782	31.356	31.933	32.513	
600	33.096	33.683	34.273	34.867	35.464	36.066	36.671	37.280	37.893	38.510	
700	39.130	39.754	40.382	41.013	41.647	42.283	42.922	43.563	44.207	44.852	

JUMO GmbH & Co. KG

Gönderi adresi: Mackenrodtstraße 14,
36039 Fulda, Almanya
Posta adresi: 36035 Fulda, Almanya
Telefon: +49 661 6003-0
Faks: +49 661 6003-607
E-mail: mail@jumo.net
Internet: www.jumo.net

JUMO Ölçü Sistemleri ve Otomasyon San. ve Tic. Ltd. Şti.

Adres: Baraj Yolu Cad. Ataşehir TEM Yanyol,
Burak Sok. Darende İş Merkezi No:17
D.4 Dudullu Ümraniye İstanbul, Türkiye
Telefon: +90 216 455 8652
Faks: +90 216 455 8135
E-mail: info.tr@jumo.net
Internet: www.jumo.com.tr

EN 60 584 e göre termokupplar için gerilim tablosu

10°C sıcaklık adımları için mV cinsinden (0°C soğuk bölge)

NiCr-Ni K

°C	0	-10	-20	-30	-40	-50	-60	-70	-80	-90
-200	-5.891	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-100	-3.554	-3.852	-4.138	-4.411	-4.669	-4.913	-5.141	-5.354	-5.550	-5.730
0	0	-0.392	-0.778	-1.156	-1.527	-1.889	-2.243	-2.587	-2.920	-3.243
°C	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
0	0	0.397	0.798	1.203	1.612	2.023	2.436	2.851	3.267	3.682
100	4.096	4.509	4.920	5.328	5.735	6.138	6.540	6.941	7.340	7.739
200	8.138	8.539	8.940	9.343	9.747	10.153	10.561	10.971	11.382	11.795
300	12.209	12.624	13.040	13.457	13.874	14.293	14.713	15.133	15.554	15.975
400	16.397	16.820	17.243	17.667	18.091	18.516	18.941	19.366	19.792	20.218
500	20.644	21.071	21.497	21.924	22.350	22.776	23.203	23.629	24.055	24.480
600	24.905	25.330	25.755	26.179	26.602	27.025	27.447	27.869	28.289	28.710
700	29.129	29.548	29.965	30.382	30.798	31.213	31.628	32.041	32.453	32.865
800	33.275	33.685	34.093	34.501	34.908	35.313	35.718	36.121	36.524	36.925
900	37.326	37.725	38.124	38.522	38.918	39.314	39.708	40.101	40.494	40.885
1000	41.276	41.665	42.053	42.440	42.826	43.211	43.595	43.978	44.359	44.740
1100	45.119	45.497	45.873	46.249	46.623	46.995	47.367	47.737	48.105	48.473
1200	48.838	49.202	49.565	49.926	50.286	50.644	51.000	51.355	51.708	52.060
1300	52.410	52.759	53.106	53.451	53.795	54.138	54.479	54.819	-	-

NiCr-Con E

°C	0	-10	-20	-30	-40	-50	-60	-70	-80	-90
-200	-8.824	-9.063	-9.274	-9.455	-9.604	-9.719	-9.797	-9.835		
-100	-5.237	-5.680	-6.107	-6.516	-6.907	-7.279	-7.631	-7.963	-8.273	-8.561
0	0	-0.581	-1.151	-1.709	-2.254	-2.787	-3.306	-3.811	-4.301	-4.771
°C	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
0	0	0.591	1.192	1.801	2.419	3.047	3.683	4.329	4.983	5.646
100	6.317	6.996	7.683	8.377	9.078	9.787	10.501	11.222	11.949	12.681
200	13.419	14.161	14.909	15.661	16.417	17.178	17.942	18.710	19.481	20.256
300	21.033	21.814	22.597	23.383	24.171	24.961	25.754	26.549	27.345	28.143
400	28.943	29.744	30.546	31.350	32.155	32.960	33.767	34.574	35.382	36.190
500	36.999	37.808	38.617	39.426	40.236	41.045	41.853	42.662	43.470	44.278
600	45.085	45.891	46.697	47.502	48.306	49.109	49.911	50.713	51.513	52.312
700	53.110	53.907	54.703	55.498	56.291	57.083	57.873	58.663	59.451	60.237
800	61.022	61.806	62.588	63.368	64.147	64.924	65.700	66.473	67.245	68.015
900	68.783	69.549	70.313	71.075	71.835	72.593	73.350	74.104	74.857	75.608

Tolerans sınıfları

EN 60 584 e göre termokupplar için (0°C soğuk bölge)

Termokupl	Sınıf 1
bakır/konstantan T	Çalışma aralığı -40 ila +350°C Tolerans ($\pm$) ¹ 0.5°C veya 0.004 x İtl
demir/konstantan J	-40 ila +750°C 1.5°C veya 0.004 x İtl
nikel-krom/konstantan E	-40 ila +800°C 0.5°C veya 0.004 x İtl
nikel-krom/nikel K	-40 ila +1000°C 1.5°C veya 0.004 x İtl
platin-13% rodyum/platin R	0 ila +1600°C 1 °C veya [1+(t-1100) x 0.003]°C
platin-10% rodyum/platin S	0 ila +1600°C 1 °C veya [1+(t-1100) x 0.003]°C
platin-30% rodyum/platin-6% rodyum B	-

Termokupl	Sınıf 2
bakır/konstantan T	Çalışma aralığı -40 ila 350°C Tolerans ($\pm$) ¹ 1 °C veya 0.0075 x İtl
demir/konstantan J	-40 ila 750°C 2.5°C veya 0.0075 x İtl
nikel-krom/konstantan E	-40 ila 900°C 1 °C veya 0.0075 x İtl
nikel-krom/nikel K	-40 ila 1200°C 2.5°C veya 0.0075 x İtl
platin-13% rodyum/platin R	0 ila +1600°C 1.5°C veya 0.0025 x t
platin-10% rodyum/platin S	0 ila +1600°C 1.5°C veya 0.0025 x t
platin-30% rodyum/platin-6% rodyum B	+600 ila +1700°C 1.5°C veya 0.0025 x t

Termokupl	Sınıf 3 ²
bakır/konstantan T	Çalışma aralığı -200 ila +40°C Tolerans ($\pm$) ¹ 1 °C veya 0.015 x İtl
demir/konstantan J	-200 ila +40°C 2.5°C veya 0.015 x İtl
nikel-krom/konstantan E	-200 ila +40°C 1 °C veya 0.015 x İtl
nikel-krom/nikel K	-200 ila +40°C 2.5°C veya 0.015 x İtl
platin-13% rodyum/platin R	-
platin-10% rodyum/platin S	-
platin-30% rodyum/platin-6% rodyum B	+600 ila +1700°C 4 °C veya 0.005 x t

DIN 43 760 veya EN 60 584, Sınıf 2 ye göre termokupplar için standart toleranslar.

Mineral yalıtımlı termokupplarda sınıf 1 için kısıtlı tolerans mümkündür.

1. Tolerans °C de belirtilmiştir veya °C de gerçek sıcaklığa göre yüzde olarak belirtilmiştir.

2. Termokupplar ve termokupl telleri genellikle -40°C üzerindeki sıcaklık aralığı için yukarıda verilen tabloya göre toleranslara uyumluluk sağlamaktadır.

-40°C nin altındaki sıcaklıklarda aynı materyalden yapılan termometreler için sapmalar Sınıf 3 için var olan toleransları asabilir. Tolerans sınıfları 1, 2 ve /veya 3 e göre termokupplar gereklidir, bu kullanıcının tarafından belirlenmelidir.

DIN 43 710 e göre gerilim tablosu

10°C sıcaklık adımları için mV cinsinden (0°C soğuk bölge)

Cu-Con U

°C	0	-10	-20	-30	-40	-50	-60	-70	-80	-90
-200	-5.70	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-100	-3.40	-3.68	-3.95	-4.21	-4.46	-4.69	-4.91	-5.12	-5.32	-5.51
0	0	-0.39	-0.77	-1.14	-1.50	-1.85	-2.18	-2.50	-2.81	-3.11
100	4.25	4.71	5.18	5.65	6.13	6.62	7.12	7.63	8.15	8.67
200	9.20	9.74	10.29	10.85	11.41	11.98	12.55	13.13	13.71	14.30
300	14.90	15.50	16.10	16.70	17.31	17.92	18.53	19.14	19.76	20.38
400	21.00	21.62	22.25	22.88	23.51	24.15	24.79	25.44	26.09	26.75
500	27.41	28.08	28.75	29.43	30.11	30.80	31.49	32.19	32.89	33.60

Fe-Con L

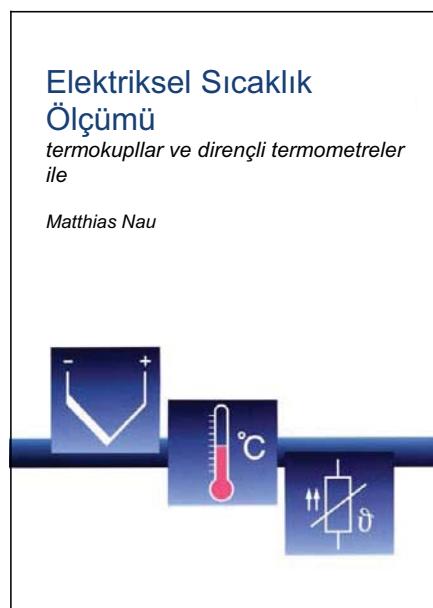
°C	0	-10	-20	-30	-40	-50	-60	-70	-80	-90
-200	-8.15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-100	-4.75	-5.15	-5.53	-5.90	-6.26	-6.60	-6.93	-7.25	-7.56	-7.86
0	0	-0.51	-1.02	-1.53	-2.03	-2.51	-2.98	-3.44	-3.89	-4.33
100	5.37	5.92	6.47	7.03	7.59	8.15	8.71	9.27	9.83	10.39
200	10.95	11.51	12.07	12.63	13.19	13.75	14.31	14.88	15.44	16.00
300	16.56	17.12	17.68	18.24	18.80	19.36	19.92	20.48	21.04	21.60
400	22.16	22.72	23.29	23.86	24.43	25.00	25.57	26.14	26.71	27.28
500	27.85	28.43	29.01	29.59	30.17	30.75	31.33	31.91	32.49	33.08
600	33.67	34.26	34.85	35.44	36.04	36.64	37.25	37.85	38.47	39.09
700	39.72	40.35	40.98	41.62	42.27	42.92	43.57	44.23	44.89	45.55
800	46.22	46.89	47.57	48.25	48.94	49.63	50.32	51.02	51.72	52.43

Elektriksel Sıcaklık Ölçümü

termokupllar ve dirençli termometreler ile

Matthias Nau

Elektriksel sıcaklık sensörleri otomasyon ve yerel mühendislikte ve üretim teknolojisinde vazgeçilmez hale gelmektedir. Son yıllarda otomasyonun hızlı genişlemesinin bir sonucu olarak bunlar endüstri mühendisliğinde sağlam bir yer edinmiştir.

Sekil 13 Yayın

Termokupllar ve dirençli termometreler ile elektriksel sıcaklık ölçümü

Kullanıcı elektriksel sıcaklık ölçümü için kullanılabilen birçok ürününden kendi uygulamasına en iyi şekilde uygun ürünü seçebildiği için özellikle önemlidir.

166 sayfalık bu yayın teorik olarak elektriksel sıcaklık ölçümünün temellerini, sıcaklık sensörlerinin yapısını, bunların standartlaşmalarını, toleranslarını ve biçimlerini kapsamaktadır.

Ayrıca elektriksel termometreler için farklı yuvaları, bunların DIN a göre sınıflandırılması ve birçok farklı uygulamayı ayrıntılı olarak açıklamaktadır. Kitap DIN ve EN e göre gerilim ve direnç serileri için tablolar ile geniş bir bölüme yer vermektedir, bu yüzden deneyimli pratik mühendis için ve elektriksel sıcaklık ölçümü alanına yeni gelenler için değerli bir kılavuz kitap haline gelmektedir.

Bunun bir kopyasını Satış No. 90/00085081 altında sipariş edebilirsiniz veya www.jumo.net adresinden indirebilirsiniz.

Yüksek dağıtım maliyetlerinden dolayı, okullar, enstitüler ve üniversiteler büyük siparişler verebilmektedir.

Sıcaklık Ölçüm Sisteminin Hata Analizi

İşlenmiş örnekler ile

Gerd Scheller

Bu 40 sayfalık yayın belirli olmayan ölçümün değerlendirilmesinde, özellikle Bölüm 3 de işlenen örnekler vasıtıyla yardımcı olmaktadır. Problemlerin bulunduğu yerde müşterilerimiz ile bunları tartışmaktan ve pratik tavsiyelerde bulunmaktan memnuniyet duyuyoruz.

Sıcaklık Ölçüm Sisteminin Hata Analizi

İşlenmiş örnekler ile

Gerd Scheller

Sekil 14 Yayın

İşlenmiş örnekler ile bir sıcaklık ölçüm sisteminin hata analizi.

Kiyaslanabilir ölçümler yapmak amacıyla bunların kalitesi belirsiz ölçümün ayrıntıları ile sağlanmış olmalıdır. ISO/BIPM "Ölçümde Belirsizliğin İfadesi için Kılavuz" 1993 de yayınlanmıştır ve genelde GUM olarak adlandırılır, belirsiz ölçümün belirlenmesi ve tanımlanması için standartlaşmış bir yöntemi tanır. Bu yöntem dünya çapında kalibrasyon laboratuarları tarafından kabul edilmiştir. Ancak uygulama belirli bir seviyede matematiksel bilgiyi gerektirmektedir.

Diğer bölümler sıcaklık ölçüm sistemlerinin tüm kullanıcıları için basitleştirilmiş ve kolayca anlaşılabilir bir biçimde ölçümün belirsizliği konusunu göstermektedir.

Sıcaklık sensörünün montajındaki ve elektronik değerlendirme için bağlantılardaki hatalar ölçümde yanlışlıklar olmasına yol açar. Değerlendirme elektronik cihazlarının ve sensörün ölçümleri belirsizliği bileşenleri eklenmelidir. Ölçüm belirsizliğinin çeşitli bileşenlerinin açıklaması bazı işlenmiş örnekler ile gösterilmiştir.

Çeşitli ölçüm belirsizliği bileşenlerinin bilgisi ve bunların büyülüklüğü kullanıcının ekipmanın seçilmesi veya montaj koşullarının değiştirilmesi ile ayrı bileşenleri azaltmasına izin vermektedir. Burada her zaman için belirleyici faktör ölçüm belirsizliğinin seviyesinin bir özel ölçüm görevi için kabul edilebilir olmasıdır. Örneğin standart bir sıcaklığın nominal değerden sapması için toleranslı mitlerini belirler ve daha sonra sıcaklık ölçümü için kullanılan yöntemin ölçüm belirsizliği toleransının 1/3 ünden daha büyük olmamalıdır.

Bunun bir kopyasını Satış No. 90/00415704 altında sipariş edebilirsiniz veya www.jumo.net adresinden indirebilirsiniz.

Yüksek dağıtım maliyetlerinden dolayı, okullar, enstitüler ve üniversiteler büyük siparişler verebilmektedir.

JUMO GmbH & Co. KG

Gönderi adresi: Mackenrodtstraße 14,
36039 Fulda, Almanya
Posta adresi: 36035 Fulda, Almanya
Telefon: +49 661 6003-0
Faks: +49 661 6003-607
E-mail: mail@jumo.net
Internet: www.jumo.net

JUMO Ölçü Sistemleri ve Otomasyon San. ve Tic. Ltd. Şti.

Adres: Baraj Yolu Cad. Ataşehir TEM Yanyol,
Burak Sok. Darende İş Merkezi No:17
D.4 Dudullu Ümraniye İstanbul, Türkiye
Telefon: +90 216 455 8652
Faks: +90 216 455 8135
E-mail: info.tr@jumo.net
Internet: www.jumo.com.tr

JUCHHEIM de Alman Kalibrasyon Servisi (DKD)

Sıcaklık için sertifikasyon laboratuvarı

Artan kalite beklentileri, gelişen ölçüm teknolojisi ve elbette kalite güvence sistemleri, ISO 9000 gibi, proseslerin dokümantasyonunda ve ölçüm aygıtlarının gözetiminde talepleri artırmaktadır.

Ayrıca yüksek ürün kalitesi standartları için müşterilerin büyük talepleri oluyor. Özellikle ISO 9000 ve EN 45 000 den yükselen bağlayıcı talepler, ölçümler ulusal veya uluslararası standartlar için izlenebilir olmalıdır. Bu ürün kalitesini etkileyebilecek olan tüm test cihazlarını kullanmadan önce veya belirli aralıklarda tedarikçilerin ve imalatçıların (sıcaklıkla ilgili proseslere maruz kalan ürünlerin) kontrol etmelerini zorunlu kılmak için yasal bir temel sağlamaktadır. Genellikle bu kalibrasyon ile veya sertifikalı cihazların düzenlenmesi ile yapılır. Kalibre edilmiş enstrümanlar için yüksek talepten dolayı ve birçok enstrümanın kalibre edilmesi için yerel laboratuvarlar yeterli kapasiteye sahip değildir. Bu yüzden endüstri kurulmuştur ve ayrıca özel kalibrasyon laboratuvarlarını desteklemektedir ve tüm enstrümantasyon açısından Alman Kalibrasyon Servisi (DKD) ve PTB (Physikalisch-Technische-Bundesanstalt) des teknemektedir.

JUMO daki Alman Kalibrasyon Servisinin sertifikasyon laboratuvarı 1992 den bu yana sıcaklık için kalibrasyon sertifikasyonu gerçekleştirmektedir. Bu servis herkes için hızlı ve ekonomik sertifikasyon sağlamaktadır.

DKD kalibrasyon sertifikaları dirençli termometreler, termokupollar, ölçüm setleri, veri kaydediciler ve 80 ila +1100°C aralığındaki sıcaklık bloğu kalibre ediciler için yayınlanmıştır. Referans standardının izlenebilirliği buradaki temel meseledir. Tüm DKD kalibrasyon sertifikaları herhangi bir ilave belirtme olmadan izlenebilirlik dokümanları gibi tanımlanabilir. JUMO daki DKD kalibrasyon laboratuvarı DKD-K-09501-04 tanımlamasına sahiptir ve bu DIN EN ISO/IEC 17025 için onaylanmıştır.